

TEKSTIL KAO DRUŠTVENA SKULPTURA

PRATEĆI RAZVOJ OD JEDNOSTAVNE NITI DO KOMPLEKSNIH NOVOMEDIJSKIH OBJEKATA, TEXTIL[E] TRONICS TEMATIZIRA PODRUČJA RECENTNIH DOGADANJA U PODRUČJU SUVREMENE TEKSTILNE UMJETNOSTI, NOSIVE TEHNOLOGIJE I ELEKTRONSKI OBLIKOVANE SKULPTURE

MARTA BOSNIĆ

Textiletronics, grupna izložba, Galerija Galženica, Velika Gorica, od 2. ožujka do 1. travnja 2012.

Prva gostujuća izložba ove godine u Galeriji Galženica, čiju koncepciju potpisuje Deborah Husić, nosi naziv *Textiletronics*. Glavna misao koncepta je "od tekstilne do elektronske niti, od materije do modnog objekta", što upućuje na to kako je postav izložbe pripremljen narativnom metodom koja gotovo kronološki prati razvoj tekstilne tehnologije. Tako posjetitelje na izložbi očekuje klasična reprezentacija korištenja različitih tehnika pri dizajnu tekstila i kreiranju tekstilnih skulptura i modnih objekata. Jedne od tih tehnika su *vintage*, tj. bakine tehnike kreiranja tekstila (ručno tkanje), tehnike šivanja šivaćom mašinom, tehnike pletenja i heklanja, kolažiranja tekstila i industrijskih predmeta, mikročipova i mikrokontrolera. Produkti ovih tehnika su zanimljivi nosivi i nemosivi tekstilni objekti. Takvi predmeti izloženi u Galeriji Galženica, mogu se nazvati hibridima koji se opiru ja- snim klasifikacijama i lebde negdje između dizajna tekstila i tekstilne umjetnosti. Oni nas mogu podsjetiti i na velika djela poznatih svjetskih suvremenih umjetnika i dizajnera koji trenutno uvode mnoštvo novijeta u području suvremene tekstilne umjetnosti, nosive tehnologije i elektronski oblikovane skulpture.

dizajnerica te se na međunarodnoj umjetničkoj sceni istaknula eksperimentalnim i istraživačkim pristupom u tkanju i dizajniranju sukna, a čiji se rad razvija na tendencijama međunarodnog *fiber art* pokreta. Danas u svom radu, osim tekstila i niti, koristi medije instalacije, lumino objekata, nakita i fotografije. Jedna od četrdeset najinvenivnijih tekstilnih umjetnica u svijetu u svom radu koristi vrlo suptilne tehnike obrade niti, ponekad pomirući svojim pristupom skoro do tekstilnog praha. Klancić u svojim radovima (izloženim u Galženici) izrađenim od ručno tkanih organskih niti kokosovog oraha, gradi paralelne svjetlove koji kao da nalaze ishodište u mikroskopskoj preciznosti i minimalističkoj savršenosti.

DIZAJN KAO REKONSTRUKCIJA DJEJINJSTVA

Zagrebačka umjetnica, pripadnica nove generacije hrvatske suvremene tekstilne umjetnosti s međunarodnim iskustvom djelovanja, Josipa Štefanec, igra se šivaćom tehnikama i oštrim bridovima materijala što rezultira hibridnim objektima, kao iglomaznim i predimenzioniranim skulpturama (*Haljina dugog rukava*) čija je nit vodilja plastičnost medija. Umjetnica je traper, materijal, škarama rezala na uske vrpce ne bi li iz materijala izvukla najveću moguću elastičnost. Vrpce je zatim šivaćim strojem ponovo spojila u formu velike organske čahure, koja podsjeća na haljinu. No, naspram voluminoznosti, autorica nas također iznenađuje i preciznim minimalizmom koji pronalazimo u njezinom umjetničkom djelu *Mantle*. Moderna dizajnerica, stilistica i umjetnica iz Zagreba, Patrizija Donā, daje novo značenje modficiranom, preradenom objektu kroz eterično-industrijsku slojevitost igrajući se *ready-made* strategijama unutar modnog dizajna. Donā istražuje medij i uporabnost materijala do krajnjih granica što primjećujemo kod njezine torbe Remington iz kolekcije *Hommage a Remington* (rad je proizveo iz fascinacije visoko estetiziranim i kompleksnim mehaničkim objektom, a ime Remington odnosi se na jedan od najstarijih brendova pisanih strojeva, datira iz 1874. godine), kod ključa za navijanje automata iz kolekcije *Souvenirs d'enfance* ili pak kod torbe-harmonike iz kolekcije *Metamorfozion* koja je izrađena od kože, poliestera, ventila za gumu bicikla i naravno, dijelova harmonike. No njezin rad nije samo poigravanje s dopadljivim dizajnom retro elemenata, već veoma promišljen pristup dizajniranju odjeće koja nosi mnoštvo referenca iz povijesti umjetnosti, tehnološku kritiku u digitalnom vremenu i jednu pomalo nostalgicnu dimenziju rekonstrukcije djetinjstva.

Na polukatu galerije nalazimo i na radove slovenske suvremene umjetnice Martje Mojce Pungercar. To su dva ženska odjevna predmeta (*socialdress*) pomoću kojih umjetnica kritizira konzumerističku kulturu i time stvara nova smisljena polja društvenog i umjetničkog djelovanja. Njezin projekat ostvaruje se u različitim gradovima u obliku besplatnih dvodnevnih radionica br-zog šivanja gdje nastaju nosivi odjevni oblici

od tekstila s uzorkom portreta i izjava polaznika radionice. Dakle, očito je kako kroz ovaj projekat modna industrija pokušava demokratizirati modu strategijom "uradi sam svoji brend", no još mu nedostaje dugoročniji plan i otvaranje prema mogućnostima socijalnog poduzetništva, principa koji posebno njeguje inkluzivni dizajn.

OPELTI ARHITEKTURU

Scena otvorenog koda i nosive tehnologije predstavljena je dokumentarnim filmom *Arduino*, španjolskog redateljskog dvojca Raula Alaolosa i Rodriga Calva te radovima iz manufakture Body Pixel Studija čija je autorica sama kustosica izložbe, Deborah Husić. Njezini radovi predstavljani na izložbi, nastali su po principu "uradi sam". Pa tako, naprimjer, hrvatska autorica i blogerica za nosivu tehnologiju i novomedijske izvedbene umjetnosti izrađuje biciklističku jaknu tako što je na leđa tekstilne jakne zašila mikrokontroler posebnim koncem koji provodi struju i čije svjetlosne strelice pokazuju u kojem smjeru biciklist skreće ili pak služe samo za oznaku položaja biciklista u prometu. S Arduinom, mikrokontrolerom izumljenim u Italiji 2005. godine, dolazimo do posljednje "ožičene" faze razvoja. U sklopu izložbe izvedeno je i nekoliko *guerilla knitting* i *varn bombing* događanja u javnim prostorima Velike Gorice. Radi se o pravcu pletenja koji je pokrenula američka tekstilna umjetnica iz Houstona, Magda Sayeg, frustrirana gomilom vlastitih nedovršenih pletenih stvari. 2005. godine Sayeg je prvi put "zaštrkala" neki objekt u javnom prostoru ispred svog butika istodobno inicirajući pokretanje grupe pod nazivom *Knitita please*, ili jednostavnije Knitita. Skupina umjetnika poznata je po omata-nju objekata javne arhitekture, stvaranju "pletenih grafita" na rasvjetnim stupovima, hidrantima, parkirališnim mjestima, telefonskim govornicima, klupama i sl. Takvi pothvati zovu se, kao što je već navedeno, *guerilla knitting* i *varn bombing*, a njihova misija je učiniti uličnu umjetnost "toplijom i prihvatljivom". Sayeg je svojim primjerom utjecala na širenje pokreta diljem planete,

brojne anonimne gerilske pletilje svoje radove su ostavile na ulicama Pariza, Londona, Sydneya, Rima, Milana, Praga, Montreala, Mexico Cityja, El Salvadora pa čak i na vrhu Kineskog zida. Zahvaljujući izložbi u Galženici, i Velika Gorica se od sada može uvrstiti u tu skupinu gradova.

SVATKO JE DIZAJNER

Kao što je već navedeno, umjetnici koji su svoje radove izložili u prostoru galerije Galženica, mogu hrabro stati uz bok svjetskih stvaraoca nove moderne tekstilne umjetnosti i dizajna. Takve izložbe potiču publiku na osobno angažiranje u području tehnologije i inovacija. Svatko ima prilikom postati dizajnerom izabirući vlastite varijante stvaranja nečega jedinstvenog u pogledu reikriranja starih odjevnih predmeta i njihovim spajanjem s nečim proizvedenim u suvremenom modernom svijetu. Suradnje i prožimanja različitih područja omogućuju dizajnu da postane umjetnost u pravom smislu riječi. To se odnosi na umjetničke instalacije, kao interaktivna i vizualna iskustva, galerijske prostore, ili pak na film. Proporcionalno njihovoj "moći", veliki svjetski modni dizajneri suraduju s velikim kompanijama, primjerice Armami sa Samsungom, Prada s LG Mobile-om i Hussein Chalayan s lancem elektrotehnike Philips. Trag koji ostavljaju dizajneri u takvim suradnjama je stvaranje luksuznog inspiriranih predmeta i tzv. "umjetničkog dizajna" koje kupuje šira publika u odnosu na onu (samo) modno osviještenu publiku. Čuvena LED-haljina modnog dizajnera Husseina Chalayana iz njegove kolekcije za jesen i zimu 2007. *Airborne* primjer je uspješne suradnje dizajnera i mladog njemačkog inženjera iz tvrtke Bosch i Philips, Moritza Waldemeyera. Spoji dvojice velikih vizionara stvorio je haljinu s puninom video mogućnosti; prekrivena je s 15 000 pojedinačno kontroliranih LED dioda, što znači da na svojoj plohi haljina postaje video ekranom. Ovakve suradnje govore kako dizajneri stvaraju više od snova: oni stvaraju životna iskustva koja promoviraju, izazivaju i koja mogu biti definirana kao intelektualni dizajn. Avangarda se uvijek iznova rada. ■

KLUPSKO HEKLANJE U izložbu nas, prema riječima autorice, uvodi analogna nit od koje su kreirane figurativne skulpture. Narativna nit izložbe je industrijskom proizvodnjom utkana u platno, iz kojeg je specifičnom tehnikom rezanja i šivanja proizvedena tekstilna skulptura koja jasno evocira ženski odjevni predmet - haljinu, a zatim, pomalo i neočekivano derivira u apstraktni reljef izveden u aluminiju. Nadalje, nit izložbe vodi nas do kožnih, *ready-made* objekata na koje su aplicirani dijelovi analognih strojeva i dijelovi muzičkih instrumenata. Niti i dalje ne puca i vodi nas do tzv. "socijalnog tekstila", odnosno socijalne haljine, a zatim prelazi u elektronsku nit koja se zatim kotrlja izvan galerijskog prostora u javni prostor Velike Gorice, na ulicu i trg u formi gerilskog heklanja i pletenja. Možemo reći kako su na izložbi predstavljena četiri tematska kruga, ako spomenute tehnike prevedemo u jezik umjetnosti i popularne kulture. To su tradicijalna, mannaha umjetnost, zatim neovangardne tendencije sa svojom problematikom *ready-madea* i kolaža koji sljede socijalna skulptura (Beuysova "social sculpture"), odnosno društveno angažirana tekstilna umjetnost; zatim produkti "hek-cluba" te naposljetku pratinom tematsko iskližnuće u sferu *street arta*.

Na početku izložbe, susrećemo se s radovima slovenske umjetnice Ande Klančič koja je studirala i diplomirala na Tekstilno-tehnološkom fakultetu i Likovnoj akademiji u Ljubljani. Riječ je o umjetnici starije generacije; karijeru je započela kao modna